Fra: Berglihn, Erik <Erik.Berglihn@grimstad.kommune.no>
Sendt: 08.10.2026 07:34:11
Til: Postmottak KLD <postmottak@kld.dep.no>
Emne: Innspill vedr anadrome arter

Til Klima- og miljødepartementet

Sjøørret Sørlandet takker for muligheten til å gi innspill til arbeidet med ny stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye.

Vårt hovedbudskap er enkelt: Skal vi sikre levedyktige fiskebestander, må vi sikre hele livsløpet deres – fra gytebekken og oppvekstområdene til fjorden og havet. Meldingen må derfor følges av konkrete tiltak, tydelig ansvar og langsiktig finansiering.

Erfaringer fra Agder

Sjøørret Sørlandet arbeider med restaurering av bekker og elver, forbedring av gyte- og oppvekstområder, plastopprydding, vannprøver og praktisk naturundervisning. Arbeidet skjer i samarbeid med blant andre kommuner, vannområder, grunneiere, skoler, frivillige og fagmiljøer.

Vi arbeider blant annet med vassdrag som Moelva, Biebekken, Flødevigbekken og Fiskebudalsbekken. Prosjektene omfatter ulike utfordringer knyttet til vandringshindre, fysiske inngrep og behovet for bedre leveområder.

I 2026 omfatter skolearbeidet vårt over 600 elever ved 12 skoler. For oss hører restaurering og kunnskapsformidling sammen. Barn og unge som blir kjent med bekken i nærmiljøet, får også et konkret forhold til hvorfor den må tas vare på.

På denne bakgrunnen ber vi departementet prioritere følgende:

1. Gi sjøørreten og de små kystvassdragene en tydelig plass

Sjøørretens leveområder må behandles særskilt i meldingen. Små bekker må ikke forsvinne i en forvaltning som først og fremst retter oppmerksomheten mot de store lakseelvene.

Vi foreslår en nasjonal satsing på kartlegging, beskyttelse og restaurering av sjøørretbekker. Den bør omfatte gyteområder, oppvekstområder, kantvegetasjon, vandringsveier og forbindelsen mellom ferskvann og sjø.

Prioriteringene må bygge på dokumentert økologisk nytte og lokale forhold.

2. Opprett en flerårig finansieringsordning for restaurering

Restaurering krever mer enn penger til selve gravearbeidet. Det krever kartlegging, grunneieravtaler, faglig prosjektering, tillatelser, gjennomføring og oppfølging.

Vi anbefaler støtteordninger med en tidshorisont på tre til fem år, som også dekker prosjektledelse, faglig bistand og måling av resultater.

Frivilligheten kan bidra med lokal kunnskap, arbeidsinnsats og engasjement. Men den trenger en stabil faglig og økonomisk ramme. Dugnad bør være et verdifullt bidrag, samtidig som det offentlige tar ansvar for nødvendig finansiering og oppfølging.

3. Gjennomfør et målrettet program for frie vandringsveier

Feil utformede kulverter, terskler og eldre demninger kan stenge fisk ute fra egnede leveområder. Meldingen bør følges av et nasjonalt program for å kartlegge og utbedre slike hindre.

Vi ber om:

- En prioritert oversikt over vandringshindre i anadrome vassdrag.
- Tydelig ansvar for utbedring hos vei- og anleggseiere.
- Finansiering av tiltak ved eksisterende hindringer.
- Krav om fiskepassasje ved nye og rehabiliterte veikryssinger.
- Faglig vurdering av fjerning av utrangerte demninger der dette gir god økologisk effekt.

Tiltakene må sikre både oppvandring og nedvandring, og fungere ved relevante vannføringer.

4. Beskytt vannkvaliteten og hele nedbørfeltet

God gytegrus har begrenset verdi dersom vannet er forurenset eller gyteområdene stadig tilføres slam.

Meldingen bør omfatte konkrete tiltak mot avrenning fra anleggsarbeid, veier, landbruk, avløp og annen virksomhet. For Agder må forsuring og behovet for kalking fortsatt få tydelig oppmerksomhet.

Vi ber også om at bekkerestaurering ses i sammenheng med vern og restaurering av våtmark, kantvegetasjon og naturlige flomarealer. Tiltakene må planlegges ut fra hele nedbørfeltet og vurderes for lokale virkninger på vannføring, temperatur, sedimenter og vannkvalitet.

5. Forebygg nye skader gjennom arealforvaltningen

Det er dårlig ressursbruk å restaurere en bekk samtidig som nye inngrep svekker den samme bekken eller nedbørfeltet.

Kommunene må få bedre kunnskapsgrunnlag og tydelige føringer for å ivareta anadrome vassdrag i arealplanleggingen. Samlet belastning må vurderes på tvers av enkeltsaker og kommunegrenser.

Nye inngrep bør unngås når de svekker viktige gyteområder, oppvekstområder eller vandringsveier. Der inngrep tillates, må miljøkravene være konkrete, etterprøvbare og fulgt opp.

6. Ta ansvar for påvirkningen i sjøfasen

Arbeidet i ferskvann må inngå i en helhetlig innsats som også omfatter sjøfasen.

Vi ber om tydelige tiltak mot lakselus, rømming og annen påvirkning fra oppdrett, samt oppfølging av forurensning og inngrep i viktige kyst- og fjordområder. Forvaltningen må ta hensyn til lokale bestander og deres bruk av sjøområdene.

Lokalt restaureringsarbeid må følges av tiltak mot belastningene fisken møter etter at den forlater bekken.

7. Gjør godkjenningsprosessen mer samordnet

Nødvendige miljøvurderinger skal gjennomføres grundig. Samtidig bør gode restaureringsprosjekter møte en oversiktlig og samordnet forvaltning.

Vi foreslår ett tydelig kontaktpunkt for veiledning, felles krav til dokumentasjon og bedre koordinering mellom kommune, fylkeskommune, Statsforvalteren og øvrige berørte myndigheter.

Dette vil gjøre det lettere å bruke ressursene på faglig gode tiltak og redusere unødvendig dobbeltarbeid.

8. Koble forskning, praktisk arbeid og dokumenterte resultater

Meldingen bør styrke samarbeidet mellom forskningsmiljøer og lokale aktører som gjennomfører restaurering.

Prosjektene må få tilgang til praktisk anvendelig kunnskap og finansiering til undersøkelser før og etter tiltak. Resultater bør vurderes gjennom blant annet tilgjengelig leveareal, fiskepassasje, ungfiskundersøkelser, gyteaktivitet og vannkvalitet.

Det bør etableres en åpen kunnskapsbank som viser både tiltak som virker, og erfaringer med tiltak som ikke har gitt forventet effekt.

9. Anerkjenn skolearbeid og frivillighet som en del av løsningen

Praktisk deltakelse gir barn og unge kunnskap om natur, økologi og ansvar for nærmiljøet. Samtidig skaper restaureringsarbeidet møteplasser og meningsfulle oppgaver for frivillige.

Vi ber om at meldingen åpner for støtte til slike aktiviteter som en integrert del av restaureringsprosjektene, med nødvendig faglig ledelse.

Fra stortingsmelding til gjennomføring

Sjøørret Sørlandet ønsker en melding med målbare ambisjoner, ansvarlige aktører, tidsfrister og finansiering. Resultatene må følges opp offentlig, slik at vi kan se om innsatsen faktisk gir bedre leveområder og sterkere bestander.

Vi kan ikke grave oss ut av problemet dersom vi samtidig tillater nye skader. Restaurering og forebygging må gå hånd i hånd.

Vi bidrar gjerne med erfaringer fra Agder, konkrete prosjekteksempler og dialog om hvordan en nasjonal satsing kan gjennomføres lokalt.

Vennlig hilsen
Sjøørret Sørlandet
Erik Berglihn
+47 93084020
Erik.berglihn@grimstad.kommune.no